

Elu ilma sotsiaalse tarkvarata

Eksamite nädal on üliõpilase Liina jaoks raske aeg. Kaks eelnevat päeva on ta pidevalt raamatukogus olnud ja oma vajalikke töid kirjutanud, kuid lõpuks on need valmis. Enne nende kooli kohaleviimist peab Liina veel minema oma pilte ilmutama, kuna nende printimine kodustes tingimustes oleks liiga kulukas. Nagu ta varem oli kokku leppinud, peab Liina peale paberite sisseandmist saama kokku oma sõbrannadega, et nad läheksid koos midagi lõpupeo jaoks otsima muusikapoest või mujalt. Selline plaan nagu Lindal on, ei peagi tingimata tunduma imelik kõigile inimestele, kuid paljudes võib see siiski küsimusi tekitada. Sellisena aga näib pilt elust, kus pole sotsiaalset tarkvara.

Sotsiaalseks tarkvaraks kutsutakse veebipõhiseid lahendusi inimeste vaheliseks suhtlemiseks ning erinevate meediafailide ja informatsiooni jagamiseks. Kui öelda sotsiaalne tarkvara, siis esimese asjana kargab enamasti inimestele pähe Facebook. Iseenesest pole tegemist millegi radikaalse või täiesti unikaalsega, sarnaseid keskkondi on varem olnud ja tuleb ilmselt ka tulevikus, kuid hetke- seisuga on Facebook kõige laialdasemalt levinud ning sobib ka heaks näiteks sotsiaalsest tarkvarast. Peamine funktsioon, mida „Näoraamat“ pakub, on võimalus vabalt suhelda teiste inimestega. Igal registreerunud kasutajal on oma koduleht, kus näidatakse isiklikku informatsiooni, mida inimene soovib oma kohta avaldada nagu näiteks: elukoht, sünnipäev, lemmikteemad ja nii edasi. Lisaks on veel näha kasutaja kõik tegevused, mis on Facebookiga seotud, nagu näiteks, mis leheküljed talle meeldivad või milliseid ta on kommenteerinud.

Suhtlemise aspekt tuleb sisse „sõprade“ kaudu, kellele saab sünkroonselt sõnumeid saata. Ning loomulikult on olemas mitmesugused grupid, kuhu saavad koguneda inimesed, keda seob mingi ühine huvi. Hea viis uute tuttavate saamiseks ongi selliste gruppidega, kus saab vabalt oma arvamust avaldada, ühinemine. Facebooki suure populaarsuse tõttu ei ole ka suhtlevate inimeste geograafiline asukoht mingisuguseks piiriks. See, et Eestis elav inimene suhtleb nii oma kaasmaalastega kui ka inimestega teiselt poolt maakera, ei ole üldse haruldane. Isegi kui kasutaja pole huvitatud uute tuttavate soetamisest, on Facebook ikkagi väga kasulik koht – kui mitte suhtlusportaalina, siis olulise infoallikana. Üha enam on igasugune reklaamimine, olgu see siis mõne tuntud tootja või kohaliku ürituse osas, liikunud üle sotsiaalsetele tarkvaradele. Selline viis on soodne, vähe tööd vajava ning samas levib kiiresti ja kindlasti jõuab sihtgrupini ehk nendeni, kes asjast huvitatud võiks olla. See on eriti nähtav ürituste korraldamisel, kus mõnikord muud infojagamist aset ei pruugi leidagi, kui ainult Facebooki kaudu.

Isiklikust kogemusest võin öelda, et kuigi mulle eriti ei istu sellised veebipõhised suhtluse keskkonnad, siis Facebookis mitte eksisteerimine teeb elu tunduvalt raskemaks. Tänu oma populaarsusele on inimeste suhtumine muutunud selliseks, et inimese terve eksistents on kuidagi seotud selle ühe lehega. Ehk siis mõnes mõttes võib öelda, et ütlus "Kui sa pole *online*, siis sind ei ole olemas" pole kunagi varem näinud tõelisemana kui praegu. Kui paar päeva ennast mitte ilmutada, siis kindlasti tekib sõprade hulgas küsimus, et „kuhu ta kadunud on“ või „miks teda näha pole hiljuti olnud“. Kuidagi on kõik see muutunud nii iseenesest mõistetavaks, et see polegi enam *ainult* veebipõhine. Ning jällegi, kui sind pole Facebookis, siis võib sul palju informatsiooni jääda kätte saamata, olgu see ülikooli kodutöödest, tulevastest üritustest või –mis paljudele kõige tähtsam- sõprade sünnipäevadest.

Samas on ka neid, kes heidavad sotsiaalsele tarkvarale ette, et sellega seoses inimeste vaheline nn näost-näkkude suhtlemine kannatab ja seega jääb puudu mingi reaalsus. Kindlasti on vestlus inimeste vahel tõelisem, kui tähed teatud järjekorras arvuti ekraanil, sest näost-näkkude ehk vahetult suheldes on näha teise inimese emotsioonid ja miimika, mis muudavad tolle tegevuse ehedamaks.

Sama mõtet edasi arendades tuleks vast pilk korra ka pöörata sotsiaalse tarkvara kuritarvitamisele. Nimelt on paraku esinenud juhtumeid, kus võidetakse mõne naiivse isiku sümpaatiat, läbi veebipõhise vale informatsiooni edastamise või korraldatakse sel teel kokkusaamine, kuigi on valetatud oma õige vanuse või soo kohta. Eelnimetatud fakti sündimisele loovad eeldused asjaolud, et kasutaja saab luua endast ükskõik millise pildi, valetada kõige kohta, mis küsitakse ehk siis on probleemiks, et kasutaja ei saa kellegi teise legitiimsust kontrollida. Kuuldavasti on see viinud nii mõnegi ebameeldiva või lause kuritegevusliku situatsioonini.

Kui varem oli juttu samaaegsest sõnumivahetusest, siis tegelikult kuulub ka asünkroonne suhtlus sotsiaalse tarkvara alla. Näiteks kui tavaliselt arvutikasutajat võiks jätta Facebooki või muude suhtluportaali eksistents külmaks, siis e-kirjade edastamise võimaluse kadumine paneks ilmselt enamuse meist pahaselt kulmu kortsutama. E-mailid on tänapäeva infoühiskonda ennast väga sügavalt sisse söönud. Samuti on äärmiselt tavapärane mistahes informatsiooni otsimine internetist. Kõige tuntum informatsioonikeskkond peaks olema Wikipedia, mis on kasutajate poolt kokku kogutud ning kergesti kasutatav igas olukorras. Arvatavasti selle ja sarnaste infoallikate kadumine oleks väga valus paljudele inimestele, eriti õpilastele. Samuti tuleks mainida, et ka Moodle ja muud õppekeskkonnad ning ka internetipangandus käivad omamoodi sotsiaalse tarkvara alla. Meie elu oleks kindlasti palju vaearikkam, kui peaksime kõik oma töö tegema paberil, nagu varem. Ning see oleks ka loodusele kahjulikum, sest paberikulu minimaliseerimisega säästame ühtasi ka loodust.

Ilma sotsiaalse tarkvarata oleks info levimine üldse väga aeglane, vähemalt võrreldes praegusega. Uudiste portaalid, ning nendega kaasas käivaid värvikaid kommentaare inimeste poolt, ei eksisteeriks. Ei oleks ka blogisid, mis on tihti omapärased, ega ka „siutsumist“ internetis. Sotsiaalse tarkvara alla kuuluvad samuti kuulsad lehed nagu Flickr, Grooveshark, deviantART ja nii edasi. Pilte, muusikat ja kunsti ei jagataks ega kommenteeritaks internetis, mis muudaks kultuuri levimise vaevalisemaks ning võib olla ka vähendaks seda, kuna inspiratsiooni allikad pole nii kergesti kättesaadavad.

Samas väheneks aga interneti piraatlus. On olemas lehed, kus kasutajad tasuta jagavad teiste tooteid, tekitades sellega kahjumit tootjale, kuna sel juhul vähendatakse tootja kasumit. Selle alla kuuluvad filmid, muusika, raamatud, mängud ja nii edasi.

Kokkuvõttes, vaadeldes siinkohal põgusalt sotsiaalse tarkvara positiivseid kui ka negatiivseid külgi, võib öelda, et elu ilma sotsiaalse tarkvarata näib esmapilgul siiski palju raskemana, kui tänapäeva inimene on harjunud. Kuid tegelikult ongi kõik suure osas just harjumustes kinni. On tõenäoline, et me saaksime hakkama ilma nendeta, meie eelkäijad on seda ju tõestanud, ning samas on tõenäoline ka see, et tulevikus vaatavad tulevased põlvkonnad meie praegustele lahendustele ning mõtleavad, et kuidas nad küll nii elada said.